

Exploreren kun je leren; De rol van onderwijs in de identiteitsontwikkeling van leerlingen

Workshop ResearchEd, 21 januari 2017

Monique Volman, m.m.v. Monique Verhoeven en Astrid
Poorthuis

UNIVERSITEIT VAN AMSTERDAM

Agenda

1. Identiteit(s)ontwikkeling)

2. Relaties tussen onderwijs en identiteitsontwikkeling

3. De literatuur: Hoe kan onderwijs een bijdrage leveren aan identiteitsontwikkeling van leerlingen?

- Onbedoelde processen: verborgen boodschappen over wat voor een leerling mogelijk is en hoe ze zouden moeten zijn
- Bedoelde processen: leerervaringen organiseren die leerlingen helpen te ontdekken wat voor hen mogelijk is en hoe ze zouden willen zijn (exploratieve leerervaringen)

4. Hoe bruikbaar zijn de suggesties uit de literatuur? Welke mogelijkheden suggesties zijn er verder?

1. Identiteit

Een dynamisch perspectief op identiteit(sontwikkeling)

- Identiteit is niet iets vaststaands, diep in jezelf
- Oorsprong identiteit: *tussen* mensen, i.p.v. *in* mensen
- Identiteit ontwikkel je door ervaringen in sociale contexten
- Identiteit is niet eenduidig
- Identiteit is nooit af
- Mensen willen zichzelf als eenheid beleven
- Identiteit stuurt je handelen

Wat hebben onderwijs en identiteitsontwikkeling met elkaar te maken?

2. Relaties onderwijs - identiteit(sontwikkeling)

1. Proces van identiteitsontwikkeling is van invloed op het leren op school (+ en -)
2. Bestaande identiteiten bepalen mede wat leerlingen op school willen en kunnen leren
3. Ervaringen op school dragen (onbewust en onbedoeld) bij aan ontwikkeling van identiteit
4. Onderwijs kan er (bewust) aan bijdragen dat identiteiten van leerlingen zich (op een positieve manier) ontwikkelen

3. Welke identiteitsposities krijgen leerlingen aangeboden?

Verborgene boodschappen maken onbedoeld bepaalde identificaties voor leerlingen mogelijk en/of waarderen identificaties (en andere niet).

Boodschappen over:

- Wat voor persoon is de moeite waard om te zijn
- Wat voor leerling moet je zijn
- Wat ben jij voor persoon/leerling en wat is (niet) bereikbaar voor jou

Waar / hoe?

- Favoriete leeraanpak → wat is een goede leerling
- Verwachtingen van leraren → wie kan een goede leerling zijn
- Medeleerlingen → spanning: populariteit – goede leerling zijn
- Selectiepraktijken → wat voor iemand ben je en kun je zijn/worden

3. Welke identiteitsposities krijgen leerlingen aangeboden?

Herken je de verborgen boodschappen die in de literatuur worden genoemd?

Heb je zelf nog andere voorbeelden van dit soort processen?

3. Wat kun je doen aan identiteitsontwikkeling?

- Fasen in identiteitsontwikkeling: identificatie, exploratie
commitment
- Exploratie: leerlingen ondersteunen bij
 - het onderzoeken van eerdere identificaties
 - het verkennen van alternatieve identificaties: mogelijkheden creëren voor leerlingen om met bepaalde identificatieobjecten (personen, ideeën) in aanraking te komen
- Commitment: leerlingen ondersteunen bij het maken van levenskeuzes

3. Exploratieve leerervaringen organiseren

Bewust georganiseerde exploratieve leerervaringen kunnen leerlingen helpen hun identiteit te ontwikkelen, bijvoorbeeld door hen uit te dagen na te denken over bestaande identificaties of nieuwe identificaties te verkennen.

- Exploratie in de breedte
- Exploratie in de diepte

3. Exploratieve leerervaringen organiseren

Exploratie in de breedte

Aanbieden van:

- onbekende leerinhouden en leersituaties (vb. klimaatverandering, lokale reptielen en amfibieën, maatschappelijke stage)
- hands-on, levensecht, betekenisvol

3. Exploratieve leerervaringen organiseren

Exploratie in de diepte (ontwikkeling richting commitment)

Aansluiten bij bestaande identificaties om die verder te verkennen en ontwikkelen: science-, technologie-, wiskunde-, leerling- beroeps-identiteiten

Hoe:

- Vrije keuze van onderwerpen waar opdrachten in reguliere vakken over mogen gaan
- Reflectieve gesprekken
- Rolmodellen
- Deelnemen aan (bijna) echte (beroeps)praktijken
- Leren in de context van een 'meaningful life project'

3. Exploratieve leerervaringen organiseren

Voorwaarde:

Pedagogisch klimaat in de klas en school:

- Veilige sfeer
- Inclusief
- Erkenning en waardering van wie je bent

3. Exploratieve leerervaringen organiseren

Vind je deze suggesties voor bijdragen aan de identiteitsontwikkeling van leerlingen bruikbaar?

Heb je zelf nog andere suggesties?

